

Småstadslivets inverkan på *Kreativiteten*

fallstudie Västra Nylands folkhögskola och
Lärkkulla folkakademi i Karis

Emilia Nyberg

**Examensarbete
Kulturproduentskap
2015**

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Kulturproduentskap
Identifikationsnummer:	5179
Författare:	Emilia Nyberg
Arbetets namn:	Småstadslivets inverkan på kreativiteten – fallstudie Västra Nyland folkhögskola och Lärkkulla folkakademi
Handledare (Arcada):	Maria Bäck
Uppdragsgivare:	-
<p>Sammandrag:</p> <p>I detta arbete forskar jag kring hur kreativiteten påverkas av att vara verksam i en mindre stad med hjälp av en kvalitativ undersökning där de intervjuade enligt egna upplevelser och erfarenheter får berätta hur de förhåller sig till att vara kreativa i en småstad. Fallstudiens objekt består av två folkhögskolor i Karis, Västra Nylands folkhögskola och Lärkkulla folkakademi.</p> <p>Syftet är att ta reda på vilken inverkan miljön har på kreativiteten och i detta fall ligger fokuset på en liten stad i Nyland, nämligen Karis. Eftersom kreativitet är en brett begrepp kommer detta arbete främst att handla om den konstnärliga kreativiteten.</p> <p>Materialet till den teoretiska delen kommer från facklitteratur och artiklar som behandlar ämnet. Den teoretiska delen tar upp folkhögskolornas bakgrund, kreativiteten samt faktorer i arbetsmiljön som kan ha inverkan på kreativiteten.</p> <p>Resultatet av denna undersökning antyder att det inte är möjligt att peka ut om en stor eller liten stad är den mest ultimata för kreativt skapande. Dock kan det konstateras att den kreativa miljön på folkhögskolorna fungerar främjande för de skapande studerandena och anställda.</p>	
Nyckelord:	Kultur, kreativitet, miljö, folkhögskola, småstad
Sidantal:	38
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Cultural Management
Identification number:	5179
Author:	Emilia Nyberg
Title:	Creativity in a small town – case study Västra Nylands folkhögskola and Lärkkulla folkakademi
Supervisor (Arcada):	Maria Bäck
Commissioned by:	-
<p>Abstract:</p> <p>This work is a research about how creativity is affected by living in a small town. I use a qualitative survey where the respondents discuss their own experiences how they relate to being creative in small town. The case study object consists of two Folk High Schools in Karis in southern Finland, Västra Nylands folkhögskola and Lärkkulla folkakademi. The purpose is to find out how the environment and surroundings affect the creativity and in this case the main focus is on Karis, a part of Raseborg. Since creativity is a very broad term this thesis will mainly be about artistic creativity. The material for the theoretical part comes from nonfictional literature and articles dealing with the subject. The theoretical part deals with the background of the Folk High Schools, creativity, and factors in the environment, which may have an impact on creativity. The results of this study indicate that it is not possible to identify whether a large city or a small town is the most ultimate for creative expression. However, it is clear that the creative environment of Folk High Schools has a positive impact on students and employees.</p>	
Keywords:	Culture, creativity, environment, Folk High School, small town
Number of pages:	38
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Kulttuurituotanto
Tunnistenumero:	5179
Tekijä:	Emilia Nyberg
Työn nimi:	Pienkaupungin vaikutus luovuuteen – tapaustutkimus Västra Nylands folkhögskola ja Lärkkulla folkakademi
Työn ohjaaja (Arcada):	Maria Bäck
Toimeksiantaja:	-
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämän työn tarkoitus on ollut selvittää miten pikkukaupungissa toimiminen vaikuttaa luovuuteen. Laadullisen tutkimuksen avulla vastaajat saavat kertoa omista kokemuksista ja miten he pystyvät toimimaan luovasti pienessä kaupungissa. Tapaustutkimuksen kohde koostuu kahdesta kansanopistosta Karjaalla, Västra Nylands folkhögskola ja Lärkkulla folkakademi.</p> <p>Tarkoitus on selvittää miten ympäristö vaikuttaa luovuuteen, tässä tapauksessa Uudellamaalla sijaitsevassa pikkukaupungissa, eli Karjaa. Koska luovuus on niin laaja käsite, tulen tässä työssä keskittymään lähinnä taiteelliseen luovuuteen.</p> <p>Teoriaosuuden materiaali koostuu tietokirjallisuudesta sekä artikkeleista jotka käsittelee aihetta. Teoriaosuudessa käsitellään kansanopistojen taustat, luovuus ja työympäristön tekijät jotka voivat vaikuttaa luovuuteen.</p> <p>Tutkimuksen lopputulos antaa ymmärtää ettei kaupungin koolla ole juurikaan merkitystä luovuuden ilmaisuun. On kuitenkin selvää, että kansanopistojen luova työympäristö edistää sekä opiskelijoiden että opettajien työtä.</p> <p>Tämän tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että se ei ole mahdollista määrittää, onko iso tai pieni kaupunki on kaikkein perimmäinen luovan ilmaisuuden. On kuitenkin selvää, että luovan ympäristön Opistot työ edistää luovia opiskelijat ja työntekijät.</p>	
Avainsanat:	Kulttuuri, luovuus, ympäristö, kansanopisto, pieni kaupunki
Sivumäärä:	38
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

" Creativity is intelligence
having fun "

Albert Einstein

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Inledning	8
	1.1 Bakgrund och syfte	9
	1.2 Målsättning med arbetet	9
	1.3 Metod och material	9
	1.4 Avgränsning och arbetets struktur	10
2	Teori	11
	2.1 Termer och begrepp	11
	2.2 Folkhögskolornas bakgrund	12
	2.2.1 Västra Nylands folkhögskola	13
	2.2.2 Lärkkulla folkakademi	14
	2.3 Kreativitet	16
	2.3.1 Kreativitetsforskningens fyra P:n	17
	2.4 Miljöns påverkan på kreativiteten	18
	2.4.1 Ljudnivåer, rumstemperatur och belysning	20
3	Utredningen	22
	3.1 Intervjuerna	22
	3.2 Intervjuobjekten	22
	3.3 Sammanfattning av intervjuerna	23
	3.3.1 Varför välja en folkhögskola	23
	3.3.2 Skolans geografiska placering	23
	3.3.3 Skolans resurser och utrymmen	25
	3.3.4 Den kreativa omgivningen	26
	3.3.5 Uppmuntran till kreativitet	28
4	Avslutande del	30
	4.1 Sammanfattning av resultaten av utredningen	30
	4.2 Analys av resultaten	31
	4.3 Avslutande diskussion	33
	Källor	36

FIGURER

- Figur 1** Illustration: Emilia Nyberg
- Figur 2** Tilläggbyggnaden har gett utrymmen för seriekonst, grafisk design och smide m.fl. Foto: Emilia Nyberg
- Figur 3** Lärkkulla våren 2015. Foto: Emilia Nyberg
- Figur 4** Kreativitetens fyra P:n. Illustration: Emilia Nyberg
- Figur 5** Faktorer som påverkar kreativitet både positivt (+) och negativt (-), omgjord figur från Sterndal (2012)
- Figur 6** Skärmdump från artikeln "How to Optimize Your Environment for Creativity with The Perfect Temperature, Lighting and Noise Levels" av Cooper 2012. Celsiusskalan tillsatt av Emilia Nyberg.
- Figur 7** Västra Nylands folkhögskola (1) och Lärkkulla folkakademis (2) geografiska placering i förhållande till Karis kärncentrum (utmärkt med rosa). Karta: Raseborgs karttjänst (2015), grafik: Emilia Nyberg
- Figur 8** Illustration: Emilia Nyberg
- Figur 9** I Karis finns det ett flertal barer och pubar (blått), gallerier och konstcafé (rosa) samt Tryckeriteatern (lila) där folkhögskolorna aktivt ställer ut och uppträder på. Karta: Raseborgs karttjänst (2015), grafik: Emilia Nyberg
- Figur 10** Konceptuella faktorerers inverkan på kreativiteten vid folkhögskolorna i Karis. Illustration: Emilia Nyberg
- Figur 11** Illustration: Emilia Nyberg

1 INLEDNING

Vid en kaffebordsdiskussion med en bekant kom vi in på temat kreativitet samt hur många duktiga personer inom just det konstnärligt kreativa området det verkar finnas på eller från vår hemort Karis (numera Raseborg efter sammanslagningen med Ekenäs och Pojo). Folk målar, föreläser, fotograferar, sjunger, skriver, designar osv. Många går det dessutom ganska bra för och kan de kan tjäna sitt levebröd på sitt konstnärliga intresse eller yrke. Är det bara en slump att dessa kreativa själar råkar vara verksamma eller uppväxta här eller finns det något i staden som gör en extra kreativ?

Jag är själv född och uppvuxen i Karistrakten och har sedan barnsben intresserat mig för konst och kultur. Som snart utexaminerad kulturproducent och tillbakaflyttad i staden ligger det mitt intresse att ta reda på hur kreativiteten upplevs i denna stad.

I detta examensarbete har jag diskuterat med ett flertal personer som har anknytning till folkhögskolorna i Karis, Västra Nylands folkhögskola och Lärkkulla folkakademi för att ta reda på hur de förhåller sig till den kreativa verksamheten i staden. Eftersom jag själv har studerat vid en folkhögskola efter avlagd studentexamen valde jag att rikta in mitt arbete på dessa skolor då de ligger nära mitt hjärta. Dessutom tycker jag att arbetet folkhögskolorna gör är viktigt och har speciellt fattat tycke för följande uttryck som är vanligt förekommande i folkhögskolekretsar:

“på en folkhögskola blir man
inte något
man blir
någon!”

Figur 1. Illustration: Emilia Nyberg.

1.1 Bakgrund och syfte

Anledningen till att jag beslöt mig för ämnet kreativitet på en liten ort som fokus i mitt examensarbete beror på att det ligger i mina egna intressen att forska i ämnet. Jag finner det intressant att i mitt tycke ganska lilla Karis tycks leverera en rad kreativa personer som även når framgångar inom sina konstnärliga områden. I mitt arbete forskar jag kring hur kreativiteten påverkas av att befinna sig i denna miljö samt om det finns något samband med att även ett antal konstnärliga utbildningar finns på orten. Genom en kvalitativ undersökning kommer jag att ta reda på om platsen, i detta fall Karis, har haft någon inverkan på kreatörens kreativitet i dennes konstnärskap.

Syftet med mitt examensarbete är att forska i huruvida kreativiteten påverkas av att man är verksam på en mindre ort. Flödar kreativiteten eller växer längtan till något annat sig bara större? I detta arbete kommer jag att använda mig av åsikter och tankar från personer med anknytning till någon av de två folkhögskolorna som finns på orten, Västra Nylands folkhögskola och Lärkkulla folkakademi.

Mitt arbete är en kvalitativ fallstudie där jag undersöker hur de intervjuade upplever att deras kreativitet påverkas av att vara verksam i Karis. För att ge bredd åt arbetet intervjuar jag både studerande och lärare i olika åldrar och med olika bakgrund och intressen.

1.2 Målsättning med arbetet

Jag vill undersöka hur studerande och lärare vid folkhögskolorna upplever att deras kreativitet påverkas av att de är verksamma i Karis. Hur de upplever att de berörs av att studera eller arbeta just här. Jag vill ta reda på om verksamhetsplatsen har inspirerat till nya kreativa idéer och projekt eller om det snarare har lockat att bege sig mot en större ort.

1.3 Metod och material

I detta arbete använder jag mig av en kvalitativ undersökning med en hermeneutisk vetenskapssyn. Ett hermeneutiskt synsätt innebär att man som forskare inte bara registrerar och konstaterar ett särskilt beteende, utan också försöker förstå vad beteendet innebär för individerna som studeras (Carlsson 1991, s 16).

Den kvalitativa undersökningen har gjorts genom semistrukturerade intervjuer med personer med anknytning till forskningsämnet. Jag har intervjuat totalt 10 personer som arbetar, studerar

eller har studerat vid någon av folkhögskolorna i Karis. Målet med min undersökning har varit att utreda de intervjuades personliga upplevelser och tankar kring kreativiteten i en småstad.

"I kvalitativa studier utgår man från att verkligheten kan uppfattas på många olika sätt och att det följaktligen inte finns en absolut och objektiv sanning. Man kan därför som forskare exempelvis inte själv formulera relevanta enkätfrågor kring forskningsområdet som sedan kan besvaras och ge kvantitativ information" (Hedin, 1996).

Till den teoretiska delen av detta arbete har jag samlat mitt material ifrån facklitteratur men även ett antal artiklar har haft betydande del i min forskning. Bland annat har jag använt mig av material skrivet av den svenska professorn och geografen Gunnar Törnqvist. På senaste tider har hans olika forskningar ägnat särskild uppmärksamhet åt Europas ekonomiska geografi samt kreativitets villkor. Speciellt har publikationen "Kreativitet i tid och rum" från 2009 kommit till användning i det teoretiska kapitlet om kreativitet.

Även Sterndals forskning från 2012 där hon diskuterar mycket kring faktorer som inverkar på den personliga kreativiteten har kommit till nytta.

1.4 Avgränsning och arbetets struktur

Enligt Ekvall (1979, s 8) kan kreativiteten främst ha tre olika innebörder. Kreativitet kan användas i samband med problemlösning: att lösa ett problem på ett nytt sätt, att komma fram till en lösning på något som tidigare varit oklart. Exempel på resultat av sådan verksamhet kan vara nya idéer, apparater, redskap, mediciner m.m. Kreativitet kan dessutom förekomma när man diskuterar konstnärlig verksamhet och konst. Det är främst denna del av kreativiteten som kommer att behandlas i detta arbete. För det tredje kan kreativiteten enligt Ekvalls utsago användas som ett begrepp för att karakterisera en livsstil eller en attityd till omvärlden och sig själv.

Eftersom kreativiteten är ett brett begrepp som kan tangera många olika branscher och inriktningar kommer jag att gränsa av det till en viss del. I mitt arbete kommer jag att intervjua folk som befinner sig i, tidigare bott i eller på annat relevant vis har en kontakt med Karis och folkhögskolorna på orten. Dessutom kommer jag att främst fokusera på den konstnärliga kreativiteten, som är mest väsentlig för min bransch, kulturproducentskap. I mina intervjuer har jag enbart pratat med folk som jobbar, studerar eller har studerat på någon av de konstnärliga linjerna på Västra Nylands folkhögskola och Lärkkulla folkakademi. Arbetet fungerar inte som en jämförelse mellan skolorna, utan fokus ligger på de kreativa upplevelserna.

2 TEORI

2.1 Termer och begrepp

I detta arbete förekommer och återkommer en rad olika ord och begrepp. För att undvika missförstånd eller oklarheter förklarar jag här vad dessa innebär i detta sammanhang.

Folkhögskola: Folkhögskolor är upprätthållna av olika organisationer som t.ex. privata föreningar eller stiftelser (Studeraifinland.com, 2015). Skolorna beslutar själv om undervisningens innehåll och mål, vanligtvis omfattar studierna ett läsår. På folkhögskola kan man repetera skolämnen eller fördjupa sig i ett specialområde (Studieinfo.fi, 2015).

Karis: Karis är en del av Raseborg som skapades 1.1.2009 då Karis stad, Pojo kommun och Ekenäs stad gick samman. Beroende på var i staden man befinner sig, ligger Raseborg ca 80 km från Helsingfors och ca 100 km från Åbo (Raseborg.fi, 2015). Innan kommunsammanslagningen hade Karis drygt 9000 invånare och en area på ca 215 km² (Wikipedia, 2015a).

Konstnärlig kreativitet: då begreppet ”konstnärlig kreativitet” förekommer i detta arbete syftar jag på den kreativitet som tangerar det kulturella och konstnärliga fältet.

Kreativ: att vara skapande, nydanande, produktiv (SAOL, 2015).

Lärkkulla: förkortning av Lärkkulla folkakademi, en av folkhögskolorna i Karis.

Miljö: yttre förhållanden som påverkar allt liv (SAOL, 2015).

Småstad/storstad: en småstad är en stad med en mindre folkmängd (Babylon, 2015). I en småstad är områden för industri, handel och boende många gånger inte lika utpräglade som i en storstad. Småstaden har ofta en huvudgata med affärer och nöjen som löper genom staden. I jämförelse definieras en storstad av en kommun med fler än 200 000 invånare (Wikipedia, 2015b).

VNF: förkortning av Västra Nylands folkhögskola, en av folkhögskolorna i Karis.

2.2 Folkhögskolornas bakgrund

Folkhögskolor är en nordisk utbildningsinnovation och den första folkhögskolan i världen grundades år 1844 i Rödning i Danmark (Folkhögskola.nu, 2012). Upphovsmannen till denna skola var prästen, författaren samt folkbildaren Nicolai Frederik Severin Grundtvig. I slutet av upplysningstiden samt i romantikens och nationalismens era ville Grundtvig få in folkets diktning och historia, myter och sagor, visor och traditioner i skolsystemet. Han ville helt enkelt införa en utbildning baserad på livsupplysning istället för latin.

Dock dröjde det närmare ett halvt decennium innan folkhögskolorna fann sin väg till Finland. Grundtvig räknade inte med Finland då han skisserade det nordiska folkhögskolenätverket eftersom han ansåg att folklig bildning, demokrati och aktivt medborgarskap hörde till Norden, inte Ryssland. Trots detta fanns det redan på 1860-talet många kända förespråkare för folkhögskolan och hit hörde bland andra: Snellman, Runeberg och Topelius (Folkhögskolor.fi, 2014).

Det var en kvinna, Sofia Hagman, som kom att grunda den första folkhögskolan i Finland, enbart för kvinnor och skolan inledde sin verksamhet i Kangasala den 16.1.1889. Skolan blev märkta populär och redan innan annonsen om skolans verksamhet publicerades, hade skolan fler sökande än vad den kunde motta. Därefter grundades en folkhögskola i Borgå och under tio års tid grundades 20 skolor i landets alla delar, av vilka 6 stycken var svenskspråkiga.

Runt om i Finland idag finns det totalt 87 folkhögskolecampusar från norr till söder (Folkhögskoleföreningen, 2015). Dessa skolor delas in i fyra olika grupper: kristliga, obundna, organisationsägda och specialfolkhögskolor. De flesta folkhögskolorna är privata och får statsbidrag. Ungefär tre fjärdedelar av utbildningen har fri inriktning och en fjärdedel är utbildning som leder till en examen (Utbildningsstyrelsen, 2015).

Eftersom folkhögskolorna är internatskolor kan studerandena bo på skolornas internat. Denna boendeform ger studierna inte bara en social prägel utan inverkar även på verksamheten då studeranden lätt kan ha tillgång till skolans utrymmen.

På svenskt håll finns det 16 stycken folkhögskolor i Finland. Av dessa ligger två i Karis, Raseborg; Västra Nylands folkhögskola och Lärkkulla folkakademi.

2.2.1 Västra Nylands folkhögskola

Arvid Mörne, en känd finlandssvensk författare, är en av eldsjälarna bakom grundandet av Västra Nylands folkhögskola (Västra Nylands folkhögskola, 2015). Verksamheten inleddes i Karis år 1905 och då fungerade kaplanen Gustaf Storgårds som föreståndare under det första verksamhetsåret med 12 elever. Det var även i Storgårds hem som skolan var verksam. Senare flyttades skolan till grannkommunen Pojo och undervisningen skedde i ungdomsföreningsgården Högåsa.

Under mitten av 20-talet fick skolan en egen lokal att husera i tack vare ett testamente av bergsrådet Seth Solberg som gjorde att ett torp köptes in.

Tiden efter kriget var inte till folkhögskolornas fördel och elevantalet gick upp och ner. Med hjälp av skolans kamratförbund som pådrivare och upprätthållare tog VNF sig vidare. I slutet av 60-talet anställdes Kaj-Erik Nordström som rektor och ledde skolan i 36 år fram till år 2004. Några år efter hans anställning, 1972, grundades ett kommunförbund för att upprätthålla skolan. Efter hand lockades allt större skaror studerande till skolan som hade ett utvecklat språkprogram och en yrkesinriktad sjukvårdslinje.

År 1978 flyttades verksamheten tillbaka till Karis där nya utrymmen intill Pumpviken byggdes. Här verkar skolan ännu idag. Här växte verksamheten ytterligare och områdena inom konst utvecklades till ett eget kunskapsfält.

Idag utgör skolan en av landets största folkhögskolor med ca 200 studerande under vinterhalvåret och med en kortkursverksamhet som lockar sammanlagt ca 1300 deltagare.

Skolan har byggts till i flera omgångar och den senaste tillbyggnaden stod klar våren 2010, inhysande nya undervisningsutrymmen för de olika konstämnen.

*Figur 2. Tilläggsbyggnaden har gett utrymmen för seriekonst, grafisk design och smide m.fl.
Foto: Emilia Nyberg.*

I dagsläget (läsåret 2015-2016) kan man studera vid 13 olika linjer på VNF (Västra Nylands folkhögskola, 2015). Till dessa hör bland annat linjerna för bildkonst, danskonst, fotokonst, formgivning, mode, seriekonst, grafisk design och teater.

2.2.2 Lärkkulla folkakademi

Under läsåret 2014-2015 går det två utbildningsprogram på skolan: Lärkkulla Languages och Lärkkulla Pop & Rock. Lärkkulla fungerar även som stiftsgård i Borgå stift och en stor del av kyrkans utbildning ordnas här.

Folkakademin på Lärkkulla startade år 1949 och står för de långa folkhögskolelinjerna samt kortare kurser och evenemang. Dock väcktes planerna för detta ställe redan under 30-talet, då pastor Arne Rosenqvist förde fram tanken om en Finländsk motsvarighet till Sigtuna-stiftelsens arbete i Sverige (Ekstrand, 2001). Rosenqvist hade förhoppningar på en konkret ökad satsning på kristlig utbildning bland ungdomen både inom ramen för en kristlig folkhögskola men även i form av kursverksamhet under den tid på året då folkhögskolan inte var verksam. Planerna mötte dock på motstånd i olika former och en av de främsta orsakerna till att projektet fördröjdes var andra världskriget som gjorde att planerna fick läggas på is.

I början av 1947 fick projektet ny fart och stiftet fick 1 miljon mark av amerikanska gåvomedel till sitt förfogande av ärkebiskop Aleksii Lehtonen. Från Karis meddelades om en passande tomt som låg i omedelbar anslutning till Karis kyrka. Den 7 augusti samma år beslöt styrelsen att köpa Lärkkulla parkområde för Lärkkulla-stiftelsens räkning.

Att bygga upp stiftsgården beräknades kosta 60-70 miljoner mark och dessutom behövdes en rad material som det rådde brist på i den efterkrigstida dyrtiden (ibid., s. 15). För att finansiera en del av detta ordnades en riksomfattande penninginsamling, genom vilken stiftelsen erhöll närmare 2 miljoner mark i dåtida penningvärde. Dessutom fick Lärkkulla-stiftelsen motta ett antal stora utländska donationer. Även domkapitlet i Borgå stift bidrog till finansieringen av stiftsgården.

För ritningar av byggnaderna på gården står arkitekten Hilding Ekelund och hans fru Eva Kuhlefelt-Ekelund, vilka godkändes den 28 april 1948. Drygt en månad senare, den 26 maj, erhöles bygglov och en knapp vecka senare ekade de första sprängskotten vid Lärkkulla.

Under de kommande månaderna byggdes det på Lärkkulla febrilt, men det stöttes ändå på orsaker som fördröjde eller försvårade arbetet. Hit hörde bland annat orsaker som att de

utländska gåvomedlen snabbt blev förbrukade samt arbetsmarknadspolitiska konflikter. Det absolut sista datumet för att inleda verksamheten på Lärkkulla var den första november 1949 för att inte bli av med statsunderstödet och de sista veckorna och dagarna innan terminsstart rådde febrilt arbete för att färdigställa kök, internat och klassrum. Lördagen den 29 oktober stod folkakademin redo att ta emot sina första studerande och de första eleverna anlände till Lärkkulla (ibid., s. 22).

På området finns även en kursgård som startade 1982, men det är i princip en skild enhet från folkakademin (Jäntti, 2015). Jäntti lyfter fram att Lärkkulla är en liberal, internationell och kreativ skola som idag har 85 studerande på folkakademin. Av dem går 65 elever på språklinjen medan resten studerar musik. Språklinjen startade på Lärkkulla 1995 och musiklinjen, Pop- & Rock, började redan år 1983.

Figur 3. Lärkkulla våren 2015. Foto: Emilia Nyberg.

2.3 Kreativitet

Begreppet kreativitet och egenskapen att vara kreativ är något som lyfts fram starkt i väldigt många olika sammanhang i dagens läge. Det som intresserar mig, är miljöns påverkan på kreativiteten och hur en persons kreativa tänkande kan se annorlunda ut beroende på var man är uppvuxen eller bosatt.

Kreativitet handlar till stor del att hitta nya lösningar och förmågan att se ovanliga samband. En definition på kreativitet är något som är nytt och originellt, därtill bör det man betecknar som kreativt vara användbart och uppskattat (Englund, 2010a).

Ordet kreativitet är ett relativt nytt begrepp, som började förekomma som ordet *créativité* i fransktalande länder efter andra världskriget. I engelska områden användes begreppet *creativity* väldigt sparsamt före kriget (Törnqvist, 2009). I äldre sammanhang om förnyelse och förnyelseförmåga används främst ord som fantasi, uppfinning och upptäckt samt begreppen genialitet, geni, snille och snilleblix.

Sedan dess har användningen av begreppet kreativitet vuxit med fart. En aktuell sökning (våren 2015) på Google ger mer än fyra och en halv miljard träffar på orden *creativity* och *creative*. De svenska motsvarigheterna *kreativitet* och *kreativ* ger ungefär 40 miljoner träffar.

Anledningen till att användningen av begreppet kreativitet har blivit allt större beror till stor del på den allmänna samhällsutvecklingen och omvandlingen av ekonomin (Törnqvist, 2009). Förr räknades färdigheter som vi idag kallar kreativitet i första hand som idéutveckling och konstnärskap. Nu anses förmågan att förnya sig som en viktig produktivkraft och samtidigt har *kreativitet* blivit något av ett modeord i många olika sammanhang.

Att ha ett stort idéflöde, rikt på associationer är ett slag av kreativitet, som kallas "att ha ett divergent tänkande". Personer med denna sorts kreativitet är ofta framgångsrika i yrken och hobbyn som kräver kreativitet samt är allmänt nyfikna och öppna som personer. Som motvikt till detta behövs dock även viss stabilitet och förutsägbarhet för att få jämvikt i samhället (Englund, 2010a).

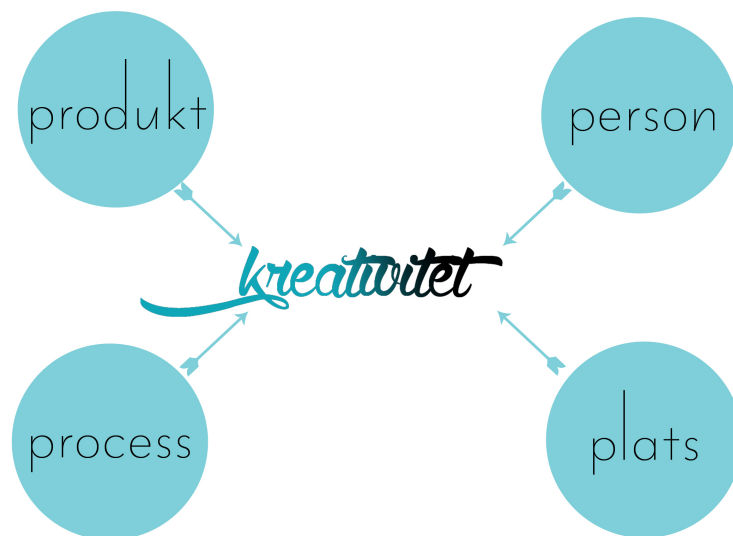
2.3.1 Kreativitetsforskningens fyra P:n

Kreativitet och kreativa processer kan behandlas från olika infallsvinklar. Ett sätt att sortera olika inriktningar är att dela upp kreativiteten på basis av vad en utgår från, kreativitetsforskningens "fyra P:n" (Törnqvist, 2009). Dessa utgångspunkter består av produkt, person, process och plats.

Då *produkten* står i fokus skönjas olika nyskapelser inom t.ex. konst, litteratur, arkitektur, filosofi, musik, teknik eller vetenskap. Den förmodligen vanligaste utgångspunkten inom litteraturen är att utgå från *personen*. Man kan hitta allt ifrån hur den enskilda individen kan utveckla sin egna kreativa förmåga till gruppstudier av personer med både mer speciella men även helt ordinära personlighetsdrag samt enskilda genier och kreativa individer.

Om fokuseringspunkten ligger på *processen*, kan man hitta rapporter både om grundforskning men även tillämpade studier som behandlar problemlösning, uppfinningar och nya sätt att uttrycka sig inom konst och musik. Dessa rapporter är vanliga främst inom psykologin, men även inom filosofi och pedagogik.

I mitt examensarbete kommer jag främst fokusera på *platsen* samt *personen* i den kreativa processen. Platsen står för den miljö i vilken kreativa personer verkat i eller där kreativa händelser ägt rum. Platsen kan vara allt från en stadsdel till en större region (Törnqvist, 2009). I detta fall begränsar sig arbetet kring den kreativa verksamheten i Karis, som är en del av Raseborg i Nyland.

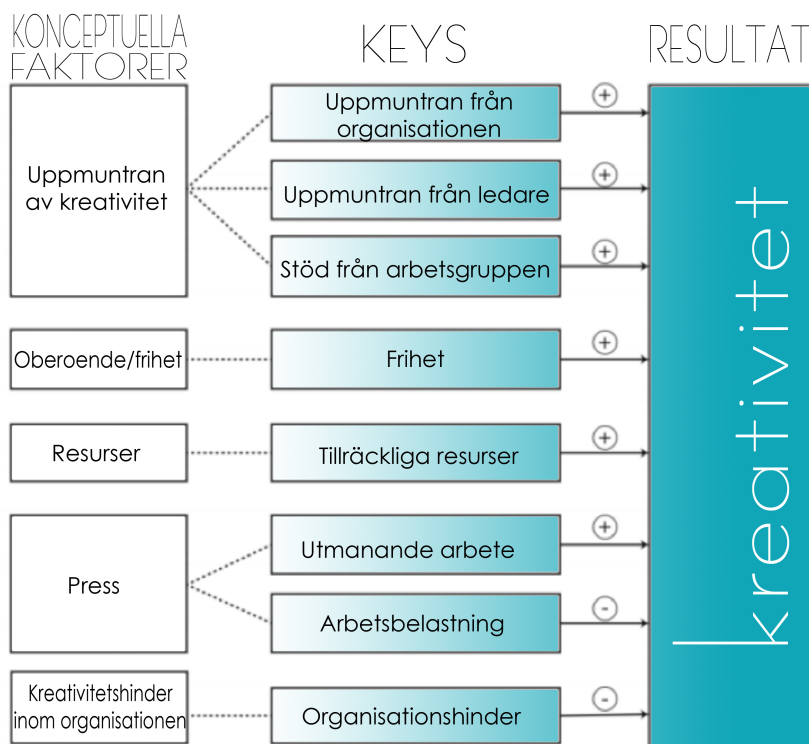
Figur 4. Kreativitetens fyra P:n. Illustration: Emilia Nyberg.

2.4 Miljöns påverkan på kreativiteten

Enligt Englund (2010b), kan en obefolkad plats sällan vara kreativ om den inte fylls med människor. Englund menar att man kan inspireras och trivas vid exempelvis ett cafébord var som helst, men i praktiken behövs oftast samspel mellan människor för att kreativitet skall uppstå. De flesta forskare påstår att människan samt den psykiska och sociala miljön störst betydelse för kreativiteten.

I en artikel av Sempler (2009) skrivs det att få arbetsplatser uppfyller kriterierna för att vara främjande för kreativiteten. Det krävs en organisation som har en god ledare som uppmuntrar till både disciplin och lekfullhet och dessutom krävs en hög kompetens, goda kommunikationer, småskalighet och en egalitär stämning. Likväl som en del konkurrens skall finnas bör även platsen även präglas av generositet och jämlikhet.

Sterndal (2012) menar att det finns det olika faktorer som påverkar kreativiteten under ett socialt kontextuellt perspektiv. Till de konceptuella faktorerna hör uppmuntran av kreativitet, frihet, resurser, press och kreativitetshinder inom organisationen. Dessa faktorer kan både inverka positivt och negativt på kreativiteten beroende på situation.

Figur 5. Faktorer som påverkar kreativitet både positivt (+) och negativt (-), omgjord figur från Sterndal (2012).

- **Uppmuntran från organisation**

För att kreativiteten skall främjas inom en organisation krävs det att organisationen understöder risktagande och nytänkande. Ett erkännande av organisationen kan fungera som belöning för en individs nya idéer då det är viktigt att t.ex. anställda eller studerande känner att deras idéer bedöms på ett rättvist och uppmuntrande sätt. Enligt studier leder för hård bedömning av nya idéer ofta till en lägre kreativitetsnivå (Sterndal, 2012).

- **Uppmuntran från ledare och stöd från arbetsgruppen**

Genom att ta emot och uppmärksamma nya idéer och förslag bör en ledare uppmuntra sin underordnade till kreativt tänkande. Med ett stöd som är för lågt kan det hindra personer att "tänka utanför boxen" vilket kan hämma kreativiteten. Den kreativa prestationen ökar när ledare bland annat visar att de bryr sig om de underordnades känslor, ger god feedback, är måna om den personliga utvecklingen och är stöttande.

För att uppnå en bred mångfald i en arbetsgrupp som är kreativ bör den bestå av personer med olika bakgrund samt perspektiv (Amabile, 1998). Med en grupp med dessa kriterier föds fler konflikter och genom dessa argument, strategier och lösningar. Om gruppen är av bred mångfald lyckas den även bättre med att hitta olika perspektiv i en lösning. Viktiga faktorer för att få en sådan grupp att fungera är att alla är villiga att hjälpa varandra, att alla arbetar mot ett gemensamt mål samt att individerna i gruppen respekterar de unika kunskaperna som finns där.

- **Frihet**

Kreativiteten ökar ofta då personer får frihet att nå sina mål genom metoder som de själva bestämmer över. Eget ansvar innebär nämligen att personen blir mer engagerad (Amabile, et al., 1996). Frihet och resurser ger även individen möjlighet att utforska problem ur fler synvinklar och främjar på så vis kreativiteten.

- **Tillräckliga resurser**

Två betydande faktorer som kan påverka kreativiteten är pengar samt tid. Resurser kan både öka och minska på den kreativa förmågan beroende på situationen (Amabile, 1998). När det kommer till tid, skiljer sig teorierna åt huruvida dess mängd påverkar kreativiteten. Vissa (Amabile, 1998) menar att tidsbrist i vissa situationer ökar kreativiteten medan andra (Britz, et al., 2001) påpekar att mycket tid främjar kreativiteten och att en begränsad tid gör att människor får svårigheter att tänka i nya banor. Bägge är dock överens om att tiden spelar en avgörande roll på kreativiteten.

- **Utmanande arbete**

Enligt Britz, et. al. (2001) gör utmaningar människor mer motiverade och engagerade. Med rätt slags uppgifter kan en person få utmaningar som stimulerar den individuella kreativiteten. Utmaningen får varken vara för stor eller så liten att den leder till en oengagerad individ och tristess.

- **Arbetsbelastning**

Det finns två olika former av arbetsbelastning som kan ha inverkan på kreativiteten. Det är omåttlig arbetsbelastning och omåttlig utmaning. Vid omåttlig arbetsbelastning påverkas kreativiteten negativt, i synnerhet om tidspress adderas till detta. Omåttlig utmaning kan gynna kreativiteten exempelvis under tidspress då projekt är viktiga eller brådskande (Amabile, 1998).

- **Hinder i organisationen**

En organisation kan uppfattas som för kontrollerande vid tvister, konservatism och byråkratisk ledning. Dessa faktorer kan därför påverka personens motivation på ett negativt vis och till en följd av detta minskar den kreativa förmågan (Amabile, 1998).

2.4.1 Ljudnivåer, rumstemperatur och belysning

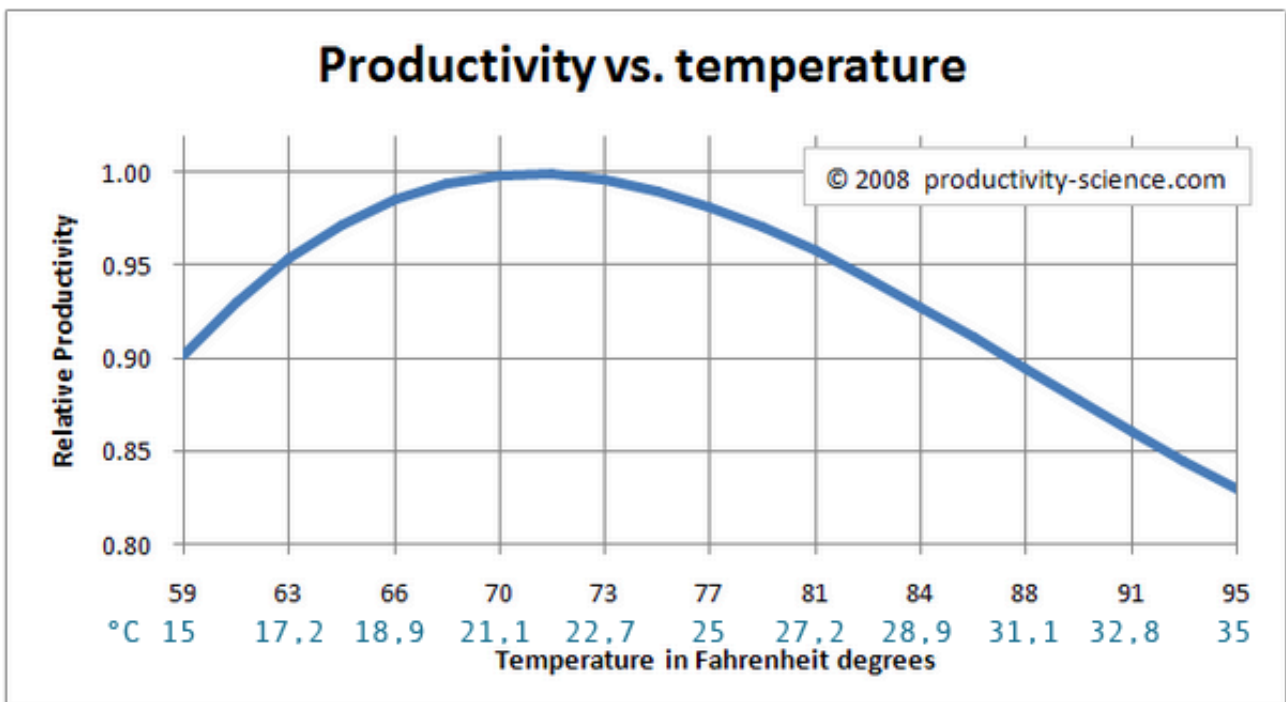
Cooper (2012) menar att ytterligare faktorer i ens miljö som har en inverkan på kreativiteten är ljudnivåer samt temperaturer. Enligt Cooper inverkar en måttlig bullernivå positivt på kreativiteten eftersom en viss ljudnivå ökar förmågan att bearbeta problem, vilket främjar den abstrakta bearbetningen som i sin tur leder till en högre kreativitet. Enligt henne är en måttlig bullernivå det optimala för kreativiteten, men en total tystnad gör att fokuset blir för skarp vilket leder till svårigheter att tänka kreativt.

Om bullernivån är för hög försämras det kreativa tänkandet eftersom man blir överväldigad av ljudet och måste kämpa med att bearbeta information effektivt. Som exempel anger Cooper att dessa stunder kan vara under lunchtid på arbetsplatsen eller då grannarnas lägenhet renoveras.

En annan faktor som påverkar kreativiteten, som Cooper tar upp, är rumstemperaturen. Om rummet är för kallt blir man lätt distraherad och använder en betydande mängd energi till att hålla sig varm, vilket leder till att mycket mindre energi går till att koncentrera sig på det kreativa arbetet. Enligt en undersökning i Coopers text gör anställda 44 % mer misstag om temperaturerna är låga (20°C) än vad de gör i optimal rumstemperatur (25°C). Dock måste man

akta sig för att inte heller få för varmt, eftersom detta har samma effekt på kreativiteten som kyla.

Ytterligare påverkande faktorer som nämns av Cooper är belysningen. Svagare belysning gör att människan känner sig mindre ansträngd och mer fri till att utforska och ta risker. "Mörker framkallar en känsla av att vara fri från begränsningar och utlöser en riskabel, explorativ bearbetningsstil" skriver Cooper.

Figur 6. Skärmdump från artikeln "How to Optimize Your Environment for Creativity with The Perfect Temperature, Lighting and Noise Levels" av Cooper 2012. Celsiusskalan tillsatt av Emilia Nyberg.

3 UTREDNINGEN

3.1 Intervjuerna

Till intervjuerna har jag använt mig av personer som har någon form av anknytning till Karis och folkhögskolorna på orten. Samtliga studerande har blivit ställda samma frågor, medan ledningens och lärarnas frågor har sett aningen annorlunda ut. Detta främst för att även få bakgrundsinformation om utbildningarna. Totalt har 10 personer svarat på frågorna; Lärkkulla folkakademis och VNF:s rektorer, två lärare ifrån bägge skolorna samt sex stycken nuvarande eller före detta studerande vid olika linjer.

Frågor till de intervjuade studerandena

- Berätta lite om dig själv: vad studerar du, var är du hemma ifrån och var bor du nu?
- Varför valde du att studera/arbete vid en folkhögskola?
- Vilken betydelse anser du att skolans geografiska placering har?
- På vilket sätt utövar du din kreativitet?
- Hur skiljer sig det kreativa utövandet i Karis från andra orter du eventuellt har varit verksam på?
- I vilken slags miljö känner du dig som mest kreativ?
- Ser du någon skillnad på hur dina kreativa mönster ser ut efter att du flyttade till/bort från Karis?
- Vilka yttre faktorer påverkar din kreativitet?
- Hurdana utvecklingsmöjligheter anser du att din miljö ger dig?
- Vilka resurser och utrymmen finns att tillgå på skolan som du kan använda dig av i ditt kreativa skapande? Är detta tillfredsställande för ditt arbete?
- Eventuella övriga tankar och kommentarer

3.2 Intervjuobjekten

Till intervjuerna har valts personer som på något sätt har anknytning till Lärkkulla folkakademi eller Västra Nylands folkhögskola. Intervjuobjekten är av olika kön, ålder och bakgrund för att ge bredd åt svaren. Dessutom studerar personerna på olika linjer eller har gått på skolorna under olika tidsperioder. Vissa är hemma från trakterna i Karis medan andra har hemorten någon annanstans. Från VNF är konst-, fotografering-, formgivnings- samt seriekonst och grafisk designlinjen representerad. Pop- och rocklinjen på Lärkkulla representeras av både personer med sång och något instrument som huvudämne. Förutom studerande innefattar

intervjupersonerna även två rektorer samt två lärare representerade både från VNF:s och Lärkkullas sida.

3.3 Sammanfattning av intervjuerna

I följande kapitel finns sammanfattningar under olika teman med de intervjuade personerna till detta arbete. Informationen som följer är tagen ur de intervjuades svar, men hålls anonyma.

3.3.1 Varför välja en folkhögskola

Västra Nylands folkhögskola har en human- och Grundtvigiansk pedagogik, vilket innebär en nära människosyn. Både på VNF och Lärkkulla folkakademi betonar ledningen vikten av att finnas där för och stöda samt se varandra. Förutom att komma till skolorna för att lära sig någonting nytt eller prova på olika saker är detta ofta en tid att mogna som människa.

Orsaken till att de studerande har valt någon av folkhögskolorna är varierande. Somliga hade blivit rekommenderade att söka sig till folkhögskolan av vänner, andra ville helt enkelt prova på någonting nytt.

Ytterliga faktorer som spelade in var behovet av ett miljöombyte för att känna att det egna kreativa intresset skulle kännas motiverande igen, önskan om en meningsfull sysselsättning om vardagarna och för att utveckla sin personliga kreativitet och sitt intresse för eventuella fortsatta studier inom samma ämne. Några har även valt året på folkhögskolan som en komplettering till tidigare avlagda studier.

Bägge av de intervjuade lärarna har själva studerat vid en respektive folkhögskola som unga vilket de nämner som en stor avgörande faktor till varför de valde att börja arbeta på en folkhögskola. Dessutom lyfter de fram fascinationen för den fria bildningen och uppskattar att man ganska långt som lärare får forma linjen de undervisar på.

3.3.2 Skolans geografiska placering

Karis ligger i södra Finland, med ett avstånd på en timmes tågresa både från Helsingfors och Åbo. Från både VNF:s och Lärkkullas håll är man överens om att de strategiskt är placerade på en bra plats i landet. Med snabba förbindelser till större städer är det lätt att ta sig hit och dessutom tror rektorn för Lärkkulla att placeringen i de södra delarna av landet också är en avgörande faktor som gör att utländska studerande lockas av studierna i Karis.

Holmberg (2015), ansvarig lärare för musiklinjen på Lärkkulla, lyfter även fram att det finns en motsvarande utbildning i Österbotten, men att Karis ofta lockar fler lokala samt nylänningar eftersom avstånden inte blir så långa. För många som studerar på folkhögskolan är det ofta

första gången de flyttat hemifrån. Dessutom är de smidiga förbindelserna till Helsingfors en fördel då största delen av de undervisande musiklärarna kommer härifrån.

För studerande som sedan tidigare har haft Karis som sin hemort har just den geografiska placeringen spelat en stor roll i valet av folkhögskola. Att kunna studera ett konstnärligt ämne på hemorten utan att behöva flytta någonstans har i intervjuvaren setts som en positiv sak.

När man ser på den geografiska placeringen i staden, ligger VNF strax intill den natursköna Pumpviken i direkt anslutning till absoluta centrum av Karis. I intervjuvaren nämns bland annat tacksamheten över att man lätt kan ta sig till närheten av naturen men ändå har matbutiker och annan lokal service på gångavstånd. Avstånden till Lärkkulla är aningen längre då en sträcka på ca. 2,5 km mäts upp mellan skolan och tågstationen i centrum av staden.

De flesta intervjuade tar upp att det finns både för- och nackdelar med skolans geografiska placering. Fördelar är att man kan fördjupa sig och koncentrera sig på sitt personliga konstnärliga utövande, då det enligt de intervjuades utsago inte finns så mycket annat att göra i staden. ”I Karis tar man sig an musik mer jordnära och konkret. Man tar nog musiken lika seriöst som i Helsingfors, men inte på lika stort allvar”, säger en av de intervjuade studerande vid Lärkkulla.

Att bo i en mindre stad ger även större samhörighet bland de studerande. Dessutom lyfter de intervjuade fram att utövning av sin kreativitet i en mindre stad ger en viss trygghet till att våga samt att studierna vid folkhögskolorna i Karis är en väldigt kreativ miljö som ger utrymme för att utvecklas. Ytterligare nämner en intervjuad att en mindre stad ger mer arbetsro i jämförelse med större städer.

Nackdelar som lyfts fram med att skolan är placerad på en liten ort är att det blir svårare att få tag på konstnärligt material samt att det kan förekomma fördomar, alla kretsar är betydligt mindre och att platsen kan verka aningen livlös och tråkig om man kommer från en större stad.

Figur 7. Västra Nylands folkhögskola (1) och Lärkkulla folkakademis (2) geografiska placering i förhållande till Karis kärncentrum (utmärkt med rosa). Karta: skärmdump från Raseborgs karttjänst, grafik: Emilia Nyberg.

3.3.3 Skolornas resurser och utrymmen

Huset som Västra Nylands folkhögskola huserar i byggdes år 1978 och fick en tilläggsbyggnad år 2010 med utrymmen för bland annat linjen för seriekonst och grafisk design och sal för silversmide. De intervjuade från VNF representerar linjerna för bildkonst, seriekonst och grafisk design samt fotokonst. Överlag är de tillfrågade nöjda med de utrymmen och resurser som erbjuds från skolans sida och ingen tycks störa sig på den aningen "retroaktiga" stilen som ligger kvar över skolan i form av färgstarka inslag i möblerna och heltäckningsmattor på golven. Med många salar och utrymmen finns det gott om plats för egna projekt. Fotolinjen erbjuder exempelvis utrymmen för filmframkallning, studio, utskriftsapparater samt skanners, vilket man nödvändigtvis inte har att tillgå hemma. Dessutom samarbetar skolan med Tryckeriteatern, där i intervjuerna nämner en person att "det är en trevlig omgivning som ger många möjligheter till att ta pauser och tänka, lugna sig, äta, sova och vara kreativ".

På Lärkkulla är de tillfrågade nöjda med sina utrymmen då det både finns goda övningsutrymmen samt studio att jobba i för egna låtar och projekt. Därtill finns det fri tillgång till en rad instrument som de studerande kan använda i sitt arbete. Lite mer utrymmen påpekar dock ansvarige läraren för musiklinjen att de kunde ha. I dagsläget huserar Pop- &

Rockeleverna i 4-5 utrymmen, och något till kunde vara bra för de som har lust att öva på egen hand under eftermiddag och kvällar då lektionerna har tagit slut för dagen.

”Idag ser det jättebra ut på folkakademin, den är större och starkare än någonsin förut. Det har varit en märklig framgångshistoria när andra bantar ner sin verksamhet så anställer vi mer folk och vi har mer och mer studerande” berättar Jäntti (2015), rektor för Lärkkulla folkakademi.

Dessutom poängterar en av de intervjuade studerandena vikten av att det mycket är upp till en själv vad man lär sig och att i många fall är det egna intresset en minst lika viktig del som tillräckliga arbetsutrymmen.

3.3.4 Den kreativa omgivningen

Var och hur de intervjuade känner sig som mest kreativa varierar. Bland svaren kom bland annat följande upp:

- På platser där det finns ljud och inte är tyst, som t.ex. ett café eller hemma med radion eller tv:n påslagen.
- Av kreativa personer med liknande intressen.
- I storstadsmiljöer med många intryck och bra konstnärligt utbud.
- Av en mångfaldig miljö.
- Av andra människors verk.
- Via sociala medier som t.ex. Tumblr och Pinterest.
- I lugna och stillsamma miljöer.
- fasta rutiner.
- I en miljö med många människor som jobbar med olika saker.
- I en trygg och inspirerande miljö.
- Att omge sig med optimism.
- Genom frihet och med klara visioner.

Flera nämner en inspirerande miljö, där de är omgivna av andra kreativa personer samt har tillgång till material och verktyg som en viktig faktor för kreativiteten.

En mindre ort främjar även möjligheten att hålla stadiga rutiner i ens arbete medan storstäder mången gång har ett överväldigande utbud som gör att man ”springer från det ena till det andra” uttrycker en person.

De intervjuade tar även upp att en mindre stad ger mindre yttre stimulans och en konstaterar att "I tomhet och tristess föds kreativitet". En annan tar upp skillnaden på att växa upp i en liten och i en stor stad. Hen menar att uppväxten i småstadsmiljön har bromsat den kreativa utvecklingen då hen har påverkats av en viss monokulturell miljö och saknad av nya intryck. Under lågstadie- och högstadietiden kunde en viss känsla av att man inte skall "sticka ut" upplevas, vilket gjorde tröskeln att utöva ovanliga fritidsintressen högre, vilket kan leda till att man omedveten dämpar sin kreativitet. Dessutom var utbudet sämre om man ville prova något annat än t.ex. handboll och fotboll som barn. Däremot konstaterar den intervjuade att uppmuntran till kreativitet ändå alltid kommit hemifrån från familjen. Därtill tror hen att vara verksam som konstnär i en småstad kan fungera hur bra som helst då man hittat uttryck för sin kreativitet.

“I tomhet och
tristess
föds kreativitet”

Figur 8. Citat från intervju, illustration: Emilia Nyberg.

Då man studerar eller arbetar i en mindre stad som Karis får man främst själv skapa sina egna jobb och projekt, vilket ger personliga utvecklingsmöjligheter. Dessutom lyfter en intervjuad fram att Karis känns mer personligt och man kommer närmare människorna som konstutövare. Publiken har lättare att känna till och igen en konstnär till skillnad från de större städerna där man kanske går in på ett galleri utan att desto mer reflektera över vem konstnären är. Det konstateras att på en mindre ort hjälper man nog lite varandra då alla drar sitt kreativa strå till stacken. VNF och Lärkkulla kan erbjuda ett mångsidigt kulturellt utbud till staden på samma gång som krögare gärna tar emot uppträdanden. Trots att staden inte är stor tycker Holmberg

(2015) att det är fint att det finns ett flertal pubar omkring i staden som gärna tar emot levande musikuppträdanden.

Flera av de intervjuade upplever att de just nu (i Karis på folkhögskolorna) lever i en väldigt positiv och bra miljö. Genom att dagligen umgås med och omge sig av personer med liknande intressen som en själv föds inspiration till det egna kreativa arbetet.

Slutligen konstaterar en intervjuad studerande att "vad man än jobbar med eller var, tror jag att man gynnas av att ha en mentor."

3.3.5 Uppmuntran till kreativitet

Både på VNF och Lärkkulla uppmuntras kreativiteten från ledningens sida. På samma gång påpekar Jäntti (2015) att han som rektor är noga med att ge både lärare och studerande ganska fria händer. Enligt Sterndal (2012) ökar den kreativa prestationen när ledare bland annat visar att de bryr sig om de underordnades känslor, ger god feedback, är måna om den personliga utvecklingen och är stöttande.

Speciellt på Lärkkullas språklinje finns många personer med väldigt olika bakgrund och modersmål och Jäntti (2015) påpekar att det är viktigt att alla alltid får vara sig själva och "hämta sin sak till bordet" trots att det till en början kan vara svårt att vara kreativ då alla inte har ett gemensamt språk. Som förman poängterar Jäntti att han aldrig skulle säga åt en lärare "gör inte sådär" utan låter dem testa sig fram tillsammans med eleverna för att nå bästa resultat. I intervjun tar även Jäntti upp att en folkhögskola inte bara är ett s.k. "mellanår" som många kan kalla det, utan högst seriösa studier – på Lärkkulla läser man 840 lektioner på ett år. Ledningen är noga med att stöda dem på alla sätt och vis men även det faktum att eleverna på skolan betalar en hel del pengar för sina studier är en inverkan som gör att en som studerande jobbar hårt. En studerande tar i intervjun upp att bland personer som är med, testar, hjälper och är aktiva ger mycket mer både till den personliga och gruppens utveckling.

Och det är inte bara de studerande som uppskattar aktivitet. Även ledningen och lärarna på de skolorna understryker vilken kraft och styrka de får från den kreativiteten och energin som de studerande bär med sig då de kommer till skolan. *"Det ger en kraft och styrka [...] att de som kommer hit faktiskt vill göra grejer och satsar på året här. Det är aldrig ett problem att folk inte skulle orka komma med på spelningar [...] Det är något man själv får styrka av när man ser hur de brinner för det de skapat tillsammans"* konstaterar linjeansvarige på Pop- och Rock.

När det kommer till Lärkkullas musiklinje ser Holmberg möjligheterna till samarbeten i kommunen, vilket han också tror inverkar positivt på de studerandes kreativitet då de får prova på många olika sätt att utöva musik. Till senaste genomförda projekt är sextioalsshowen "Dream On" som var ett samarbete med dansinstitutet Hurja Piruetti samt ungdomsmusikalen "Shacki" där eleverna från Lärkkulla stod för musiken. Dessutom har Holmberg startat en ungdomsavdelning "School of rock" som kan ses som ett komplement till musikinstitutets verksamhet och hoppas på att platsen mer och mer kunde börja ses som ett "rytmhus". Holmbergs mål är att göra Lärkkullas musiklinje mer allmänt känd och även göra linjen synlig utanför spelningarna på de lokala krogarna.

Även på VNF genomförs en hel del evenemang och projekt. Ett av de mest återkommande programmen är den s.k. Tryckisaftonen som återkommer några gånger per termin där uppträdandena består av program som de studerande själva förbereder och framför (Åhman, 2015). På Tryckeriteatern sätts även den årliga teaterproduktionen upp som spelas upp under vårterminen av skolans teaterstuderande. Detta års (2015) produktion var Peer Gynt där även linjen för formgivning samt modelinjen bidrog med sitt kunnande. Dessutom har det ordnats ett flertal olika utställningar under läsårets lopp.

Figur 9. I Karis finns det ett flertal barer och pubar (blått), gallerier och konstcafé (rosa) samt Tryckeriteatern (lila) där folkhögskolorna aktivt ställer ut och uppträder på. Karta: skärmdump från Raseborgs karttjänst, grafik: Emilia Nyberg.

4 AVSLUTANDE DEL

4.1 Sammanfattning av resultaten av utredningen

I de intervjuerna med de studerande samt personal på VNF och Lärkkulla framkom en viss diversitet i svaren, men även många likheter. Nedan finns en sammanfattning i form av en SWOT-analys (med styrkor, svagheter, möjligheter och hot) för folkhögskolorna samt deras verksamhet i Karis utgående ifrån de intervjuades svar. Ytterligare analys av dessa punkter finns under följande kapitel, 4.2 Analys av resultaten.

Styrkor <ul style="list-style-type: none">• Korta avstånd till större städer• Smidiga tågförbindelser• Tillgång till pubar att uppträda på, caféer och gallerier att visa konst i samt en större scen (Tryckeriteatern) för framträdanden• Möjligheten att erbjuda ett unikt studieår till de unga vuxna• Ett mer jordnära och konkret konstnärligt utövande• Genom att jobba nära inpå och tillsammans med andra kreativa personer kan främja det egna skapandet	Svagheter <ul style="list-style-type: none">• Karis kan kännas mindre inspirerande i jämförelse med större städer• Litet utbud av konstnärligt material• Mindre jobbmöjligheter inom egen bransch/intresseområde i staden
Möjligheter <ul style="list-style-type: none">• Samarbeten med andra kreativa instanser och skolor• Lätt att nätverka och knyta kontakter med folk inom många olika branscher och intresseområden då "alla känner alla" i en mindre stad• En liten stad med få evenemang ger möjlighet att fokusera på studierna• Som studerande eller arbetande får man egna möjligheter att skapa sina jobb på orten• Med hjälp av internet "minskar avstånden" och trots verksamhet på en liten ort kan man lätt få information och tillgång till händelser runt om i världen	Hot <ul style="list-style-type: none">• Sammanslagningar• Nedskärningar av statligt bidrag• Att storstäder med ett livligare studieliv och mer kulturellt utbud känns mer lockande för vissa studeranden• Den eventuella känslan av monokulturalitet och saknad av nya intryck

4.2 Analys av resultaten

I kapitel 2.3.2 behandlas miljöns påverkan på kreativiteten ur ett teoretiskt perspektiv. Så här har de intervjuade svarat då det kommer till deras förhållande till ämnet.

Då det kommer till **uppmuntran av kreativiteten** finns det en balansgång mellan att inte ha en för hård bedömning (vilket leder till en lägre kreativitetsnivå) men ändå se till att vara uppmuntrande och rättvis (Sterndal, 2012). I mina intervjuer lyfter båda rektorerna på folkhögskolorna fram skolornas syften att hjälpa och stöda varandra. Samt målet att kunde leda och visa vägen vidare i livet. På Lärkkulla lyfter ansvarige läraren för musiklinjen, Holmberg (2015), fram hur han genom olika projekt och nya utmaningar vill uppmuntra kreativiteten för de studerande och dessutom låter dem prova på många olika musikstilar. Horttana (2015), lärare vid VNF nämner att han brukar vara noga med att påminna och motivera eleverna att börja med sina förhandsuppgifter då de söker vidare till andra skolor och ordnar dessutom så kallade "preppningstillfällen" ditt alla kreativa linjer är välkomna. Uppmuntran är även viktig bland de studerande och flera intervjuade säger att de trivs som bäst med sina studier då även de andra runt omkring dem är motiverade i sitt arbete.

Både Holmberg och Horttana poängterar vikten av den givna **friheten** i skolorna. Detta var en av faktorerna som gjorde att bägge blev intresserade av tjänsten som lärare på respektive skola och ser även att det ger dem större möjligheter då de planerar programmet för sina studielinjer. Även Jäntti (2015) påpekar att han som rektor inte vill ge för strikta ramar till sina anställda. Frihet anses främst ha en positiv inverkan på kreativiteten (Amabile, et al., 1996). I detta fall kan man även tolka påståendet "på en folkhögskola blir man inte något, utan någon" som en viss frihetsfaktor då man som studerande inte måste känna en press av att avlägga en examen.

När det gäller skolornas **resurser** finns det flera olika slags resurser att se till. I och med att det statliga bidraget har minskat kräver det nya lösningar för att ersätta det bortfallet. Varje år är det dessutom en ständig kamp när det gäller både lärar- och studeranderesurser (Jäntti, 2015). Läsåret 2014-2015 har studerandemässigt varit lite tuffare för VNF då antalet personer som började studera vid skolan var 143, medan det vanligtvis brukar ligga runt 170 (Valtonen, 2014). Minskade antal studeranden samt ekonomiska resurser leder bland annat till en höjd studieavgift vid skolorna. För boende på internat, studier och mat kostar det på VNF 110 euro per vecka (Vepsä. 2015), vilket kommer att höjas till 120 euro för nästa läsår, 2015-2016.

Utöver detta kan det tillkomma materialkostnader på vissa linjer som t.ex. modelinjen där mycket tyg går åt samt fotolinjen för färg till kopieringsmaskiner, vätskor, fotopapper etc.

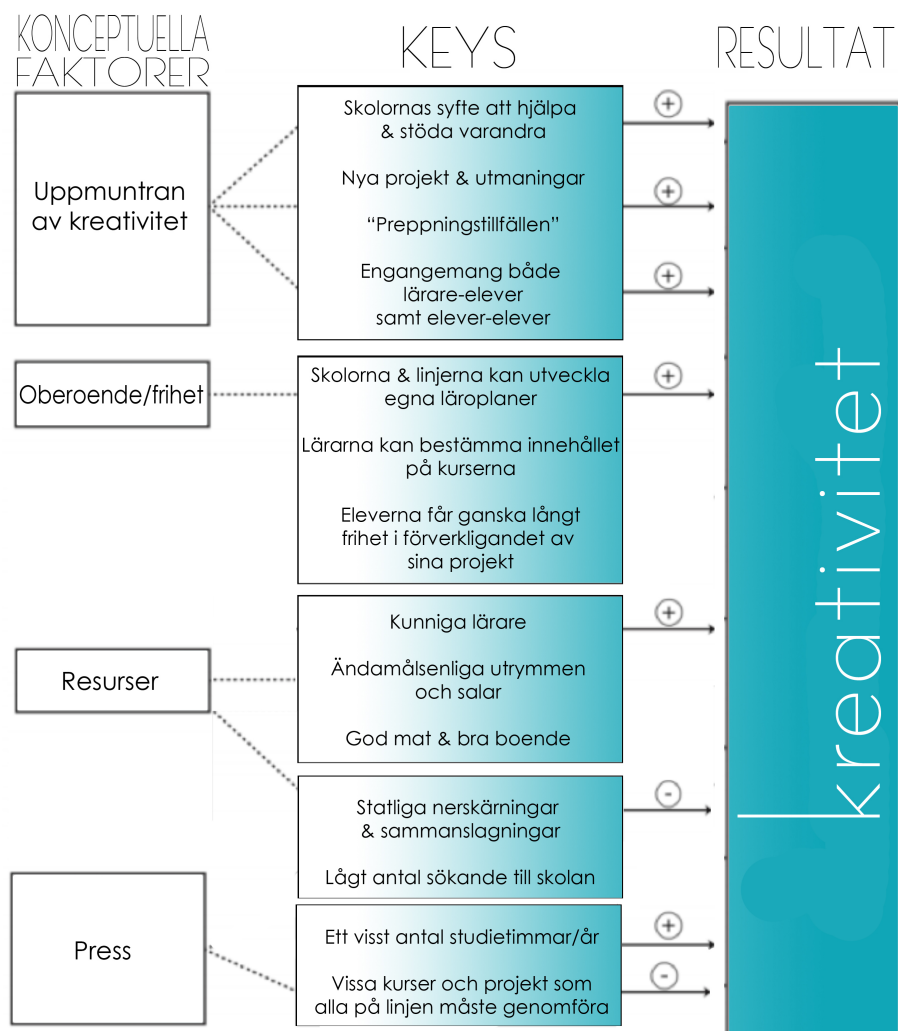
Speciellt de som är hemma från orten och fortsatt studera i Karis lyfter fram bekvämligheten att kunna stanna kvar på orten och på samma gång komma billigare undan än i större städer där bl.a. hyresnivåerna kan vara högre. Istället för att enbart vända på slantarna för att få pengarna att räcka till hyra finns det även utrymme och tid för att fokusera på konsten.

Enligt Amabile (1998) är pengar någonting som har en betydande inverkan på kreativiteten och kan både minska och öka på den beroende på situationen. Trots att studierna är långt ifrån gratis på folkhögskolorna verkar det inte vara någon av de intervjuade som klagar på detta. Istället lyfter de upp att de är nöjda med sina utrymmen och att de är ändamålsenliga på skolan. På senaste år har utrymmena på VNF fått sig en rejäl uppdatering i och med tilläggsbyggnaden som färdigställdes 2010 (Vepsä, 2015) och fick på så vis salar för grafisk design, grafik, smide och seriekonst. Dessutom har bland annat det gamla biblioteket gjorts om till klassrum för modelinjen och även formgivningslinjen har fått utrymmen i huvudbyggnaden.

Även på Lärkkulla är de studerande nöjda med sina utrymmen. Eleverna på musiklinjen har tillgång till flera övningsutrymmen, studio och instrument. Dock är Jäntti och Holmberg överens om att något extra klassrum eller övningsutrymme inte skulle skada. Enligt Jäntti är det tre viktiga resurser som spelar en stor roll i hur bra det går för folkhögskolan. De första faktorerna är de bästa möjliga lärarna snabbt följt av köket. Jäntti menar att om inte maten är bra, är ingen nöjd. På Lärkkulla görs och serveras all mat på plats. Den tredje viktiga faktorn är boendet. På Lärkkulla har utrymmena utökats genom extra internatbostäder i den före detta pastorsbyggnaden.

Faktorer som räknas som hot är svårare att påverka och hit hör diskussioner om sammanslagningar och nedskärningar av statligt bidrag. Bland annat har en sammanslagning mellan Västra Nylands folkhögskola, Borgå folkakademi och Folkhögskolan Axxell varit på tapeten, men inga beslut angående detta har ännu fattats (Vepsä, 2015). Svagheter så som att småstaden kan kännas oinspirerande kan åtgärdas genom den egna aktiviteten – och man själv visar intresse till att genomföra och hitta på saker och händelser brukar det smitta av sig och även andra får lust till att bidra.

Ingen nämner att faktorer så som ljus eller temperatur skulle ha en inverkan på deras kreativitet. Ljud reagerar de tillfrågade olika på, medan vissa vill jobba ostört i en lugn och väldigt tyst miljö vill någon annan ha ljud omkring sig.

Figur 10. Konceptuella faktorerers inverkan på kreativiteten vid folkhögskolorna i Karis.

Modell av Sterndal (2012) Illustration: Emilia Nyberg

4.3 Avslutande diskussion

Efter att ha gjort denna undersökning kan jag konstatera att sätta finger på vilka exakta omständigheter och miljöer som är de ultimata för kreativ verksamhet är svårt. Eftersom alla är egna personer med individuella tankar och behov går det inte att konstatera att en småstad (i detta fall Karis) skulle vara en bättre plats för att utöva sin kreativitet än en större stad som t.ex. Helsingfors. När det kommer till frågan om Karis är den ultimata platsen för kreativt och konstnärligt skapande går åsikterna isär.

De flesta intervjuade är ändå överens om att de upplever (eller upplevde) studierna på folkhögskolorna väldigt uppmuntrande för deras kreativitet. Skolorna erbjuder utrymmen som

täcker deras konstnärliga behov och dessutom upplevs miljön som stimulerande då de omges av andra personer med samma intressen.

Att just folkhögskolorna är placerade på i Karis verkar upplevas som fördelaktigt tack vare tidigare nämnde orsaker samt att det är lätt att ta sig dit från andra ställen i landet genom smidiga förbindelser. Då det kommer till den personliga verksamheten hos de tillfrågade är det många andra faktorer som spelar in än på vilken ort man är stationerad (se kapitel 3.3.4).

Möjligheterna och styrkorna med att ha en folkhögskola stationerad på en liten ort är flera och bl.a. lyfts det i intervjuerna fram som positivt att det finns många olika ställen att uppträda på och Holmberg berättar att musiklinjen har så gott som varje helg något slags uppträdande någonstans i trakterna. På Tryckeriteatern samsas de båda folkhögskolorna om att visa upp teaterstycken, musikuppträdanden och dansshower. Dessutom finns det gallerier som Västra Nylands folkhögskola samarbetar samt ett konstcafé som låter eleverna vid VNF ställa ut sina verk.

Ytterligare finns det möjligheter till samarbeten med andra kreativa instanser och skolor, vilket bl.a. Holmberg på Lärkkulla smått har startat upp. Eftersom orten är liten är det lättare att knyta kontakter med folk då "alla känner alla" och om känslan att staden blir för liten känns påträngande har dagens teknologiska samhälle genom internet och social media gjort det möjligt att hålla sig uppkopplad och uppdaterad om vad som händer runt om i världen.

Svagheter som att Karis kan kännas mindre inspirerande än större städer, utbudet av konstnärligt material är litet och få jobberbjudanden inom den egna branschen är faktorer som kan kännas svåra att påverka, men det är inte omöjligt. Detta genom att fokusera på de möjligheter staden faktiskt kan ge med de resurser som finns. Med två folkhögskolor i staden ger det en stark grund att stå på för att utveckla och jobba inom kreativa och konstnärliga områden.

Det är sorgligt att dagens melodi mycket långt handlar om inbesparingar, nerskärningar och sammanslagningar. Om det finns något som borde lyftas fram och understödats är det studierna vid en folkhögskola då deras pedagogik och syfte långt handlar om att stöda och vägleda människan samt låta hen utvecklas i en kreativ, trygg miljö. All innovation börjar med kreativa idéer (Sterndal, 2012) och folkhögskolorna i Karis är av flera orsaker som framkommit i arbetet ett bra ställe för detta.

The earth
without
art
is just "eh"
- Banksy

Figur 11. Illustration: Emilia Nyberg.

KÄLLOR

Amabile, T. M., 1998. *How to kill creativity*. Harvard Business Review, September. s 77-87.

Amabile, T. M., Conti, C., Coon, H., Lazenby, J., Herron, M. 1996, *Assessing the Work Environment for Creativity*. The Academy of Management Journal, Vol. 39, s.1154-1184.

Babylon. 2015, Tillgänglig: <http://www.babylon.com/definition/sm%C3%A5stad/> Hämtad 22.4.2015

Britz, A., Ekvall, G., Isaksen, S.G., & Lauer, KJ, 2001. *Perceptions of the Best and Worst Climates for Creativity: Preliminary Validation Evidence for the Situational Outlook Questionnaire*. Creativity Research Journal, Vol 13, s.171-184.

Carlsson, Bertil. 1991, *Kvalitativa forskningsmetoder*, Almqvist & Wiksell Förlag AB, 115 s.

Cooper, Belle Beth. 2014, Tillgänglig: <https://blog.bufferapp.com/how-to-optimize-your-environment-for-creativity-with-the-perfect-temperature-lighting-and-noise-levels>
Hämtad: 23.4.2015

Ekstrand, Sixten. 2001, *Från vision till verklighet, Lärkkulla stiftsgård blir till. I: Lärkkulla-stiftelsen. För ett omsorgsfullt samhälle, Lärkkulla-stiftelsen 1950-2000*, s. 11-24.

Englund, Liselotte. 2010a, Tillgänglig:
<http://www.forskning.se/nyheterfakta/teman/kreativitet/tiofragorochsvar/vadarkreativitet.5.34a8543912bbe474e1f80005257.html> Hämtad 19.1.2015

Englund, Liselotte. 2010b, Tillgänglig:
<http://www.forskning.se/nyheterfakta/teman/kreativitet/tiofragorochsvar/kanmiljonpaverka-kreativiteten.5.34a8543912bbe474e1f80005322.html> Hämtad 25.2.2015

Folkhögskola.nu. 2012, Tillgänglig: <http://www.folkhogskola.nu/Om-folkhogskolan/Folkhogskola--vuxenutbildning/Folkhogskolans-historia/> Hämtad 1.4.2015

Folkhögskolor.fi. 2014, Tillgänglig:

http://www.kansanopistot.fi/yhdistys/ajankohtaista/20140116/20140116_125ar.pdf

Hämtad 1.4.2015

Folkhögskoleföreningen. 2015, Tillgänglig: <http://www.folkhogskolor.fi/forening/?linkki=35>

Hämtad 23.3.2015

Hedin, Anna. 1996, Tillgänglig:

<file:///Users/anv/Downloads/Liten%20lathund%20om%20kvalitativ%20metod%20med%20tonvikt%20p%C3%A5%20intervju%2011-08-25.pdf> Hämtad 23.4.2015

Holmberg, Christoffer. 2015, *Intervju om Lärkkullas musiklinje* [muntl.]. Transkriberad 24.4.2015

Horttana, Petri. 2015, *Intervju med lärare från VNF* [muntl.]. Transkriberad 24.4.2015

Jäntti, Juhani. 2015, *Intervju om Lärkkulla folkakademi* [muntl.]. Transkriberad 24.4.2015

Raseborg.fi. 2015 . Tillgänglig: <http://www.raseborg.fi/staden-i-ett-notskal> Hämtad 15.4.2015

Raseborg Karttjänst, 2015. Tillgänglig: <http://karta.raseborg.fi/#> Hämtad 15.4.2015

Sempler, Kaianders, 2009. Tillgänglig:

http://www.nyteknik.se/popular_teknik/kaianders/article583896.ece Hämtad 23.4.2015

Sterndal, Karin. 2012, Tillgänglig: <https://unionenstudent.files.wordpress.com/2013/05/karin1.pdf>

Hämtad 4.4.2015

Studeraifinland.com. 2015. Tillgänglig:

http://www.studierifinland.com/Folkhoegskolor_i_Finland_d2603.html Hämtad

15.4.2015

Studieinfo.fi. 2015. Tillgänglig: <https://studieinfo.fi/wp/stod-for-studievalet/5761-2/folkhogskolan-som-alternativ/> Hämtad 15.4.2015

Svenska Akademiens ordlista. 2015. Tillgänglig:

http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_13_pa_natet/ordlista Hämtad 15.5.2015

Törnqvist, Gunnar. 2009, *Kreativitet i tid och rum*, Stockholm: SNS Förlag, 221 s.

Utbildningsstyrelsen. 2015. Tillgänglig:

http://www.oph.fi/utbildning_och_examina/fritt_bildningsarbete/folkhogskolor Hämtad 1.4.2015

Valtonen, Malin. 2014. Tillgänglig: <http://svenska.yle.fi/artikel/2014/10/30/tuffa-tider-vnf-i-karis> Hämtad 27.4.2015

Vepsä, Katri. 2015, *Intervju om Västra Nylandsfolkhögskola* [muntl.]. Transkriberad 24.4.2015

Västra Nylands folkhögskola. 2015. Tillgänglig: <http://vnf.fi/om-vnf/historisk-overblick/> Hämtad 21.4.2015

Wikipedia. 2015a. Tillgänglig: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Karis> Hämtad 15.4.2015

Wikipedia. 2015b. Tillgänglig: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Storstad> Hämtad 15.4.2015

Åhman, Peggy. 2015, *Intervju om VNF:s evenemang* [muntl.]. E-post. 8.5.2015